

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

Un ase a l'hipòdrom *i Jimmy Potxolo*

Elaborades per J. Vicent Galan i Mercé Viana



UN ASE A L'HIPÒDROM i JIMMY POTXOLO

D E S C R I P C I Ó

Autor: *Bernardo Atxaga.*

Il·lustracions: *Montse Ginesta.*

Edicions Bromera / Alzira, 1992

Collecció: EL MICALET GALÀCTIC, núm. 23

Format: 20,5x13 cm, 56 pàgs.

Enquadrernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: A partir de 10 anys.

RESUM ARGUMENTAL

Quatre passatgers fan el mateix viatge. Els quatre han de travessar Sibèria, una terra tan extensa que el viatge durarà molts dies.

Al començament del viatge, ningú no diu res i tots es dediquen a llegir les seues revistes. Finalment, gràcies a l'avorriment que significa no parlar amb ningú, un dels passatgers decideix trencar el silenci i es presenta als altres companys de viatge. Tots quatre descobreixen que tenen el mateix nom tot i ser nascuts a països diferents. Aviat es fan amics i es contenen les seues vides.

Per tal de continuar l'entreteniment, decideixen de contar cadascú un conte.

La primera història és *Un ase a l'hipòdrom*. El poble de La-sàrtevitx és famós pel seu hipòdrom, ja que s'hi fan les corregudes de cavalls més boniques del món. Els cavalls, blancs, rojos, negres... hi arribem al començament de l'estiu i la gent celebra aquesta arribada amb una festa excepcional.

Després dels cavalls arriben els genets o joqueis, i darrere d'aquests, els criats. Un d'aquests criats, l'ase Maurici, canviarà la vida d'aquest poble.

Maurici està al servei dels cavalls, que, a causa de la seua vanitat i exigència, el tractaran amb superioritat i menyspreu. Maurici, però, no es molesta per les seues burles i només es preocupa que arribe la nit per a poder gaudir de la seua afició, sol en la seua cambra: mirar i estudiar la vida de les estrelles.

Passen els dies i els cavalls comencen a protestar per la vida tan dura que porten, ja que corren sense descans. Un dels cavalls, el rogenic, serà el que decidirà escapar-se de l'hipòdrom, però dos joqueis el descobriren i el castigaran. Els altres cavalls, en veure el castic imposat al cavall rogenic, començaran a lamentar-se. Maurici, veient el lament dels cavalls, els preguntarà quina és la raó de la seua desgràcia. Quan els cavalls li ho conten, ell es comprometrà a dir-los com poden escapar de l'hipòdrom; a canvi, però, hauran de demanar-li disculpes pel seu comportament. Els cavalls, penedits, ho faran, i Maurici els proposarà un pla que els conduirà a la llibertat.

La segona història és *Jimmy Potxolo*. Guardariure és un personatge que té un ofici molt especial: procurar cuidar l'alegria de la gent. Quan algú del veïnat està trist o plorós, Guardariure s'encarrega de consolar-lo i d'intentar alegrar-lo.

Un bon dia, aquest personatge haurà de resoldre un cas ben estrany: el robatori de llepolies i dolços. Guardariure decideix fer-se detectiu perquè vol descobrir qui és l'autor d'aquests robatoris. Després de dur a terme les seues investigacions, arriba a la conclusió que es tracta d'un llaminer, i, decidit a agafar-lo, comença a fer guàrdia a les nits. Una d'aquestes nits apareix una figura molt gran que ix de la pastisseria i Guardariure no s'atreveix a detenir-la. L'endemà comenta als veïns que l'autor dels robatoris és un ésser gran que porta escrit a la samarreta el seu nom: Jimmy Potxolo. Tot el poble aclama el detectiu i l'envia a capturar-lo. Quan el troba i descobreix que és un ós, es queda paralitzat de por. Torna al poble i conta que es tracta d'un ós. La gent descobreix que Guardariure té por i se li burla. El detec-

tiu, desconsolat, se'n va al bosc. Allí troba de nou l'ós i comprova que, tot i ser un animalot gran, no és perillós. Tots dos es fan amics i junts tornen al poble. L'ós, que treballa en un circ, i Guardariure, que està enfadat per l'actitud de la gent del poble, acaben anant-se'n amb el circ.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

Les dues històries que componen el llibre són contes fantàstics en els quals apareixen animals personificats els quals intenten representar situacions determinades que serveixen d'excusa a l'autor per a plasmar el seu punt de vista respecte de valors i actituds en decadència en una societat individualista i poc solidària.

Entre els valors que hi destaca l'autor hi ha:

— La solidaritat davant les desgràcies alienes, valor representat per la postura de l'ase Maurici davant els cavalls.

— Valorar les persones pels seus sentiments i no per allò que el seu treball representa socialment.

— El perill que comporta deixar-se arrossegar per la fama, ja que pot conduir, com en el cas de Guardariure, fins i tot a la mentida.

També seria interessant de ressaltar els efectes negatius que poden comportar les burles socials per a les persones.

L'AUTOR

Bernardo Atxaga és el pseudònim de l'escriptor basc Joseba Irazu Garmendia. Arran de l'obtenció del Premi de la Crítica per la seua obra *Obabakoak*, la seua obra ha obtingut una gran difusió i s'ha traduït a diversos idiomes. Atxaga és un escriptor polifacètic i entre els seus treballs destaquen, sobretot, la poesia i la narrativa tant per a adults com també per a joves.

LA ILLUSTRADORA

Montse Ginesta és una de les il·lustradores més conegudes del país. Va néixer a Seva (Osona), va fer els primers estudis a Vic, i més tard a l'Escola d'Arts i Oficis de Barcelona. Com a il·lustradora va publicar els seus primers treballs a la revista *Tretzevents* i ha il·lustrat després molts llibres infantils. Ha treballat per a editorials de França, Alemanya i Bèlgica, ha guanyat premis de prestigi i ha participat en la realització d'una pel·lícula de dibuixos animats.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

L'objectiu, tant d'aquest llibre de contes com de qualsevol altre, és ser llegit amb veritable plaer.

La lectura té un poder màgic, el poder de transportar-nos al món de les fantasies per viure el sentit del somriure, per fer realitat els somnis grans i menuts i per recrear allò que tenim a les mans, fent-nos sentir protagonistes de la història que els nostres ulls aconsegueixen interioritzar en la nostra ment.

El lector no és un espectador passiu de línies i de paràgrafs. El lector, davant una lectura interessant, és una mena de mag que transforma les lletres en imatges, els paràgrafs en seqüències i, quasi sense proposar-s'ho, converteix un munt de paraules en una pel·lícula en la qual ell és l'actor principal.

Nosaltres, com a educadors, no podem oblidar-ho. Aquesta és l'activitat més important que fa o hauria de fer un infant davant un llibre. Una activitat espontània que mai ningú no podrà imposar.

Amb tot i això, és cert que un conte pot actuar, també, com a objecte generador d'activitats diverses. Activitats que haurem d'intentar que siguin divertides o, almenys, no avorrides. Hem d'aconseguir que els nostres alumnes recorden sense sentir-se obligats a fer-ho, que associen les informacions de la història amb aquelles que han adquirit per la seua mateixa

experiència diària, que aprenguen mentre juguen o que creen mentre aprenen.

Aquestes activitats poden estar plantejades d'una manera específica, com les propostes de la segona part del quadern, o generals i obertes per tal que puguin ser adaptades a qualsevol context escolar.

Algunes d'aquestes últimes activitats poden ser:

1. La dramatització. Un conte sempre pot ser interpretat, dramatitzat. Recordem que el joc dramàtic és l'espai dins el qual els xiquets i les xiquetes poden alliberar aquella energia que, potser, no troba eixida en la resta d'activitats escolars. A més, poden fer volar la imaginació, alliberar els somnis convertint-se en un ase que treballa a l'hipòdrom o en un detectiu improvisat.

Unida a aquesta vessant lúdica, una bona interpretació comporta reflexionar sobre els personatges i les seues accions, i també, la necessitat de treballar aspectes extralingüístics com el gest i la mímica.

2. Treballar el conte ens permet abordar, a més, diversos models de parla o diverses formes d'estructurar el text escrit: el diàleg suggerit, la narració espontània o organitzada, la discussió, el debat, etc.

3. La recreació i transformació del conte és, també, una font inestimable d'activitats que hem de tenir ben presents. Tots coneixem els suggeriments que en aquest sentit ens fa Gianni Rodari:

- Jugar amb el títol del conte.
- Canviar el començament, l'acabament o qualsevol fragment de la història.
- Introduir-hi un personatge nou.
- Canviar els papers dels personatges.
- Canviar els llocs on succeeixen els fets.

Aquests suggeriments ens porten a activitats divertides que combinen la lectura i l'escriptura, la comprensió i la creació i que, en definitiva, són una invitació a acceptar un dels reptes més atractius del llenguatge: jugar amb les paraules per a crear.

PROPOSTES DE TREBALL *

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen les presents *propostes*.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR/A:

ILLUSTRADOR/A:

EDICIONS BROMERA

COLLECCIÓ: Núm.:

1. Escribe el nombre de las personas que van con el tren.
2. ¿Crees que tienen algún parentesco sus nombres?
3. Escribe el nombre de la persona que cuenta las dos historias.
4. Si tuvieras que elegir una de las historias del libro, ¿cuál elegirías?
¿Por qué?
5. Une con flechas a los personajes con el cuento a que pertenecen:
Maurici
Botiguer JIMMY POTXOLO
Cavalls
Pastisser
Guardariure UN ASE A L'HIPÒDROM
Governador
Taverner

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES:

UN ASE A L'HIPÒDROM.

1. Una de las características de Maurici es *que es treballador*.
¿Qué característica podrías decir de...?

- els cavalls:
- el governador:
- els joqueis:

2. Subratlla la resposta correcta.

EL CAVALL ROGENC VOLIA ESCAPAR-SE PERQUÈ...

- a) Volia recórrer el món.
- b) Volia visitar els seus parents.
- c) Estava cansat de com el tractaven.

Escriu el paràgraf del text que justifique la teua resposta.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ELS CAVALLS, FINALMENT, S'ESCAPEN PER OBRA...

- a) De l'eclipsi.
- b) Perquè els deixen lliures.
- c) Es barallen i trenquen la porta.

Escriu el paràgraf del text que justifique la teua resposta.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Converteix els noms que tens en la graella en rus, anglés i italià. (Fixa't en els noms dels viatgers del conte.)

	<i>Anglès</i>	<i>Rus</i>	<i>Italià</i>
Vicent			
Neva			
Anna			
Josep			
Lena			

4. Imagina per un moment que Maurici s'haguera equivocat i que l'eclipsi no s'haguera produït.

¿Què penses que hauria passat? Conta la resta de la història.

5. ¿QUI HO DIU?

Uneix amb fletxes:

«Una princesa em va donar un terròs de sucre»

ALTRES CAVALLS

«Va venir a veure'm la reina d'Anglaterra»

CAVALL BLANC

«¡Quina enveja!»

CAVALL NEGRE

6. Tu saps que els contes tenen un títol, però també saps que el pots canviar per un altre. Inventa tots els possibles títols que anirien bé en aquesta història.

7. De vegades, quan escrivim, fem comparacions o frases fetes que no tenen un sentit literal.

¿QUÈ SIGNIFICA?:

ESTAVEN CALLATS
COM ESTAQUIROTS

- Estaven molt callats
- Tenen la mateixa manera de callar que els estaquirots
- Callen sempre que hi ha un estaquirot

OBRIN UNS ULLS
COM PLATS

- Estranyar-se
- No poder dormir
- Tenir una malaltia als ulls

8. Canvia aquestes frases sense que canvie el seu significat:

«Començaren a xarrar de la manera d'escampar el poll de l'hipòdrom.»

.....

«Els joqueis m'espolsen molta canya.»

.....

«El cavall negre s'estufà d'arrogància.»

.....

9. Imagina que ets un locutor de ràdio i que has de retransmetre una correguda de cavalls. ¿Com ho faries?

Recorda que hauràs de saber:

- Quants cavalls participen en la correguda.
- El nom de cadascun.
- El seu número corresponent.
- Per quin ha apostat més gent.
- Si guanya o no el cavall preferit de la gent.
- Si es produeix alguna caiguda.
- Etc.

10. Escriu la possible conversa d'un joquei i un cavall en la correguda.

JIMMY POTXOLO

1. ¿A qui furta Jimmy Potxolo aquestes coses?

- La mel.
- Els terrossos de sucre.
- Dues coques.
- Deu bosses de caramels.

2. L'autor del llibre uneix un verb i un substantiu per a formar una paraula nova: «Guardariure».

Guardariure té l'ofici de mesurar l'alegria de la gent. Inventa paraules noves, seguint el model de l'autor, i digues quin seria el seu ofici.

NOM	OFICI
Llevapenes	
	Eliminar els dies de pluja.
Menjaments	
	Convertir tots els dies en diumenge.

3. Guardariure sempre anava vestit amb boina i pantalons blaus. Recorda els oficis d'aquells que sempre van vestits de la manera següent:

DESCRIPCIÓ	OFICI
<ul style="list-style-type: none"> — Amb bata blanca. — Amb pantalons negres, camisa blanca i una font per a servir. — Amb un hàbit marró, negre o blau. — Amb un uniforme verd i un barret de tres puntes. 	

4. Ratlla allò que no aparega en el conte:

- Al poble hi ha robatoris.
- La policia comença les seues investigacions.
- L'autor dels robatoris és el pastisser.
- Guardariure vigilava a la nit els llocs on hi havia dolços.
- Guardariure abandona el poble.

5. Busca en aquesta sopa de lletres tres oficis que apareixen en el conte.

R	A	T	O	B	U	M	T	Z
L	NY	A	D	O	R	P	O	I
N	O	R	S	T	P	A	I	L
P	A	S	T	I	S	S	E	R
U	M	A	Z	G	N	I	E	T
R	O	A	I	U	M	Z	Q	U
P	T	A	V	E	R	N	E	R
M	R	O	S	R	P	L	X	R

6. Jimmy Potxolo era alt, gros i fortot. Tu saps que *grossot* i *fortot* significa que era molt alt i molt fort. Una altra forma de dir el mateix seria *grossíssim* i *fortíssim*.

A partir d'aquesta informació, completa la graella següent.

llarg		
	altot	
		grandíssim
roig		
		tranquillíssim

7. ¡SOM DETECTIUS!

Nosaltres sabem que Jimmy Potxolo és un gegant perquè:

- La quantitat de coses que furtava era considerable.
- Els passos eren molt pesats.
- La tos era molt tosca i profunda.
- Tenia l'alçada de dos homes i l'amplària de tres.

Inventa un personatge i dóna pistes perquè els teus companys descobrisquen de qui es tracta.

8. Transforma la història en un còmic.

9. Copia al costat de cada dibuix el fragment del text que li correspon.







Pensat i fet, aquella nit va eixir al carrer. Portava la bondad, els pantalons i la jaqueta de sempre; però aquella nit va estrenar dues coses noves; una pipa clivellada i una lupa. Se sentia detectiu, i no hi ha al món un bon detectiu sense pipa ni lupa.

I aleshores, Gu va sentir una tebior al costat del coll i la veu suau de l'ós que li deia:

—¡Consola'm, anima'm!

¡Increïble!... Jimmy Potxolo es comportava igual que el pastisser de l'aldea. Gu va obrir els ulls, molt molt oberts, i li va fer uns colpets a l'esquena.

Guardariure va eixir de la taverna tot suat. A vegades consolar es convertia en una faena molt dura ja que, a la gent, li agradava molt queixar-se. Però no havia fet més que posar el peu en el carrer quan va veure un home vestit de blanc que corria cap a ell. Venia lamentant-se i xisclant.

No era un home normal, ni de bon tros. Tenia l'alçada de dos homes; l'amplària de tres; el rostre no se li veia bé perquè duia un barret, dels que et poses per anar a la platja, que li arribava als ulls. Quant a la indumentària, duia una samarreta amb el seu nom i tot: «Jimmy Potxolo».